

собственными современными зернохранилищами силосного типа. Определены основные задачи, которые должна обеспечить выбранная технология хранения зерна. Для отечественных маломощных предприятий предложен вариант использования так называемой аргентинской технологии хранения зерна в полиэтиленовых мешках-рукавах. Проведено технико-экономическое обоснование аргентинской технологии хранения зерна и определены ее преимущества для сельскохозяйственных предприятий с ограниченными финансовыми ресурсами.

Ключевые слова: логистика, зерно, управление запасами, аргентинская технология, технико-экономическое обоснование, финансовые ресурсы.

Kolodiichuk Volodymyr. The Alternative Technology of the Grain Storage under the Conditions of the Lack of the Financial Resources of the Agricultural Enterprises. The article stipulates that the vast majority of small and medium-sized grain producers because of the lack of financial resources cannot provide themselves with their own modern silo type granary. It was determined the main tasks which chosen grain storage technology should provide. It was suggested an option of using the so-called Argentinian grain storage technology in plastic bags-sleeves to the low-power domestic enterprises. It was conducted a feasibility study of Argentinian grain storage technology and its benefits for the agricultural enterprises with limited financial resources were defined.

Key words: logistics, grain, inventory management, Argentinian technology, feasibility study, financial resources.

УДК 658.336.64

Оксана Стефанишин – старший викладач ПрАТ «ВНЗ “Міжрегіональна академія управління персоналом”» Львівського інституту

Фінансова стійкість підприємств сфери торгівлі як передумова їхнього розвитку: висновки для фінансового забезпечення

У статті розкрито суть та показано необхідність оцінки й аналізу фінансової стійкості підприємств сфери торгівлі як передумови їхнього розвитку. Зроблено оцінку та проведено аналіз фінансової стійкості підприємств торгівлі на основі абсолютних показників і з використанням коефіцієнтів. На основі розрахованих даних доведено незадовільну фінансову стійкість галузі, деформацію її фінансово-економічної системи, недостатність фінансового забезпечення.

Ключові слова: розвиток торгівлі, фінансова стійкість, фінансове забезпечення, власний капітал, власний оборотний капітал.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасний стан зовнішнього бізнес-середовища, якому притаманні невизначеність, нестабільність, швидкість змін та здебільшого несприятливі умови, зумовлює необхідність пошуку способів динамічного розвитку багатьох вітчизняних торговельних підприємств.

У найбільш загальному вигляді «розвиток» трактують як незворотну, спрямовану, закономірну якісну зміну, яка супроводжується певними кількісними змінами. Тому очевидна потреба комплексних, сукупних позитивних змін основних параметрів роботи торговельного підприємства для досягнення його розвитку. У такому розумінні мають сенс дослідження, які доводять, що умовою життєздатності підприємства та основою його подальшого розвитку на конкурентному ринку є стабільність (стійкість). Саме фінансова стійкість підприємства (яка розглядається як прояв загальної стійкості) є передумовою економічного розвитку [3]. Також уважаємо, що платформою (основою) для здійснення змін, що визначають розвиток, і сфери торгівлі в тому числі, у всіх його аспектах (як матеріально-технічний, технологічний, інноваційний, організаційний, економічний, соціальний) є стійкий фінансовий стан.

Сприйняття змін торговельними підприємствами, їх здатність до адаптації, ефективність управління господарською, фінансовою та інвестиційною діяльністю адекватні до умов господарювання й можливість накопичення потенціалу до розвитку можна оцінити на основі динаміки фінансової стійкості.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Дослідження питань стосовно фінансової стійкості суб'єктів господарювання здійснено в працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, зокрема М. С. Абрютіної, І. О. Бланка, В. Х. Бівера, Ф. Ф. Бутинця, О. Г. Білої, Г. Г. Кірейцева, В. В. Ковальова, М. Я. Ко-

рובהа, Є. В. Мниха, Г. В. Савицької, Р. С. Сайфуліна, О. О. Терещенка, А. Д. Шеремета та ін., у яких розглянуто визначення економічної сутності, методичні прийоми й показники та критерії оцінки фінансової стійкості. Незважаючи на таке велике зацікавлення цим питанням, серед учених єдності думок не досягнуто, що зумовлює актуальність порушеної проблематики й потребу її дослідження як на мікро-, так і на макрорівнях та, зокрема, із погляду галузевої специфіки.

Мета статті – на основі узагальнених методичних основ оцінки фінансової стійкості підприємств сфери торгівлі проаналізувати стан та динаміку фінансової стійкості, виходячи з позиції того, що фінансова стійкість господарюючих суб'єктів багато в чому зумовлює можливість й успіх їхнього розвитку.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Фінансова стійкість – одна з найважливіших характеристик оцінки фінансового стану підприємства, яка визначає ефективне фінансове управління ним.

Погоджуємось із науковцями, які провели ґрунтовне дослідження визначення суті «фінансової стійкості» в трактовках сучасних учених і вважають, узагальнюючи методологічні й методичні принципи визначення фінансової стійкості в сучасній науковій літературі, що концептуально економічну сутність категорії фінансової стійкості підприємства можна трактувати як аналітичну інтерпретацію загальної характеристики фінансового стану підприємства, ступеня залежності підприємства від залучених джерел фінансування, стану підприємства, коли за рахунок власного капіталу покриваються кошти, що вкладені в необоротні активи, не допускається невинуватена дебіторська та кредиторська заборгованість і вчасно здійснюються розрахунки зі своїми зобов'язаннями [3; 5]. Наявність нерозподіленого прибутку на підприємстві, характеристика стану його фінансових ресурсів, результативність їх розміщення й використання, при чому забезпечується розвиток виробництва тих чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів при збереженні плато- та кредитоспроможності, визначають сутнісні характеристики фінансової стійкості. Фінансова стійкість підприємства відображає такий стан його трудового потенціалу, матеріально-речової й вартісної (грошової) структур виробництва й таку його динаміку, при якій забезпечуються стабільно високі натурально-речові та фінансові результати функціонування підприємства [5].

Розмаїтість трактувань поняття «фінансова стійкість» дає уявлення про багатогранність цього поняття й велику кількість методик, методів, прийомів оцінки фінансової стійкості.

Найбільш використовуваними у сфері торгівлі серед них є:

1) засновані на використанні абсолютних показників (наявність власного капіталу; оцінка достатності (недостатності) власного капіталу для забезпечення не фінансових активів; оцінка надлишку або нестачі джерел фінансування для формування запасів) [2];

2) обчислення певних груп коефіцієнтів і показників у динаміці та порівняння з нормативними значеннями [4].

Дослідження загальних проблем теорії й практики управління підприємствами торгівлі, у яких розглядають питання, пов'язані з оцінкою та аналізом фінансової стійкості, здійснюють у своїх працях І. О. Бланк, Н. М. Заярна, Н. С. Краснокутська, В. Д. Лагутін, Л. О. Лігоненко, А. А. Мазаракі, І. А. Маркіна, В. С. Марціна, Н. Г. Міценко й ін.

Виходячи з попередніх досліджень, однозначним можемо вважати підхід, згідно з яким барометром оптимальності складу й структури формування та розміщення капіталу є фінансовий стан. Фінансова стійкість – одна з найважливіших характеристик фінансового стану торговельного підприємства, яка відображає стан найбільш важливих характеристик фінансово-господарської діяльності підприємства торгівлі. Фінансова стійкість підприємства передбачає: ресурси, укладені в підприємницьку діяльність, повинні окупитися за рахунок грошових надходжень від господарювання, а отриманий прибуток – забезпечувати самофінансування й незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів.

Оскільки основною умовою забезпечення прийнятної рівня фінансової стійкості підприємств сфери торгівлі має бути наявність позитивної величини (додатний розмір) власного капіталу та власного оборотного капіталу, то проаналізуємо тенденції їх змін. Зауважимо, що власний оборотний капітал (ВОК) характеризує ту частину власного капіталу та прирівняних до нього коштів, яка використовується для фінансування оборотних активів. І хоча серед учених триває полеміка щодо місця цього показника, у торгівлі його роль є важливою з огляду на особливості сфери, пов'язані з обсягами, станом та динамікою оборотних активів.

Таблиця 1

Власний капітал: оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів станом на кінець року, млн. грн

Показник	2008*	2009*	2010*	2011*	2012**	2013**	2014**
Власний капітал (ВК) (темпл росту відносно до попереднього року, %)	66759,9	73694,2 (110,4 %)	91606,0 (124,3 %)	105728,3 (115,4 %)	106525,9 (100,8 %)	97560,1 (91,6 %)	-24005,6 (-24,6 %)
Власний оборотний капітал (ВОК) (темпл росту відповідно до попереднього року, %)	21069,9	21503,6 (102 %)	40829,0 (189,9 %)	62343,7 (152,7 %)	76213,5 (122,2 %)	47978,3 (63 %)	-26995,3 (-56,3)

*Торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів і предметів особистого вжитку згідно з КВЕД 2005.

**Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів згідно з КВЕД 2010.

Складено й розраховано автором на основі [7].

Від'ємні значення показників власного та оборотного капіталу у 2014 р. вже є ознакою кризового фінансового стану підприємств торговельної сфери [2, с.150], ознаки якого явно проявились у 2013 р. у зв'язку зі зменшенням значень цих показників, порівняно з попереднім періодом, та про настання якого свідчило падіння темпів росту цих показників, починаючи з 2011 р. Подальша оцінка фінансової стійкості на основі визначення джерел покриття запасів у зв'язку з від'ємним показником ВОК утрачає зміст.

Таблиця 2

Показники фінансової стійкості сфери торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів

Показник	Формула розрахунку	Економічно доцільне значення	Рік				
			2008	2011	2012	2013	2014
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	$\frac{ВК}{СК}$	0,4-0,6	0,09	0,1	0,1	0,11	-0,02
Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{ДЗ + ПЗ}{ВК}$	< 1	10,4	9,2	9,4	10,7	-49,7
Коефіцієнт фінансової стійкості	$\frac{ВК + ДЗ}{СК}$	0,7-0,9	0,23	0,24	0,24	0,30	0,15
Коефіцієнт фінансової стабільності	$\frac{ВОК}{ДЗ + ПЗ}$	близько 1	0,03	0,07	0,08	0,05	-0,02
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{ВОК}{СК}$	зростання, > 0,1	0,03	0,06	0,07	0,05	-0,02
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним капіталом	$\frac{ВОК}{ОБА}$	зростання, > 0,1	0,04	0,07	0,08	0,05	-0,02
Коефіцієнт забезпеченості запасів	$\frac{ВОК}{З}$	> 0,6 – 0,8	0,17	0,36	0,4	0,25	-0,1

ВК – власний капітал;

СК – сукупний капітал (підсумок балансу);

ДЗ – довгострокові зобов'язання;

КЗ – короткострокові зобов'язання;

ОБА – оборотні активи;

З – запаси.

Виходячи з отриманих даних та інтерпретації їх суті й динаміки змін, можемо констатувати: фінансова стійкість галузі є недостатньою (табл. 2). Так, значення розрахованих основних показників фінансової стійкості сфери торгівлі значно нижчі від економічно доцільного рівня. При цьому до 2013 р. спостерігають незначну тенденцію до покращення показників, але у 2014 р. відбулось обвальне їх зниження. Особливо тривожним є від'ємне значення показників ВК і ВОК (вони є базою для розрахунку всіх коефіцієнтів фінансової стійкості), що свідчить про відсутність власних фінансових ресурсів для фінансування оборотних активів галузі. Загалом, про зниження фінансової стійкості у 2014 р. свідчать усі показники: посилилася залежність галузі від кредиторів, знизилася фінансова стабільність.

Незадовільна фінансова стійкість галузі та виявлені тенденції до погіршення виявляють труднощі у фінансово-економічній діяльності більшості суб'єктів господарювання торговельної сфери, про втрату їхньої економічної незалежності, перебування на межі банкрутства. Отримані результати доводять незадовільну фінансову стійкість галузі, деформацію її фінансово-економічної системи, погіршення фінансової безпеки, недостатнє фінансове забезпечення.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Фінансову стійкість суб'єктів господарювання ми схильні розглядати як комплексну категорію, що відображає рівень фінансового стану й фінансових результатів підприємства, здатність виконувати свої зобов'язання та забезпечувати розвиток діяльності при збереженні кредитно- й платоспроможності [3]. Оскільки аналіз фінансової стійкості підприємства дає змогу оцінити ступінь стабільності його фінансового розвитку та рівень фінансових ризиків, що генерують загрозу його банкрутства, то на основі отриманих даних можемо судити про високу залежність підприємств сфери торгівлі від зовнішніх джерел залучення фінансових ресурсів, втрату фінансової незалежності, брак власного капіталу для виконання діяльності, високу ймовірність банкрутства, низьку здатність швидко пристосуватися до зміни кон'юнктури ринку та відсутність потенціалу розвитку. Отож, першочерговими завданнями, що ставляться перед підприємствами сфери торгівлі, можна вважати забезпечення покращення фінансової стійкості, оптимізацію структури капіталу на основі ефективності використання ресурсного потенціалу для максимізації функції товарообороту, доходу, прибутку та рентабельності підприємств торговельної сфери. Перспективи подальших досліджень стосуватимуться пошуку нових можливостей фінансової стабілізації та розвитку торговельної сфери на основі фінансового забезпечення.

Джерела та література

1. Гайдар С. М. Стан і динаміка фінансової стійкості підприємств торгівлі в сучасних умовах економічного розвитку України [Електронний ресурс] / С. М. Гайдар // Вестник НТУ «ХПІ»: технічний прогрес та ефективність виробництва. – № 55. – Х. : Вестник НТУ «ХПІ». – 2008. – Режим доступу : <http://archive.kpi.kharkov.ua/files/28440/>
2. Гайдар С. М. Агрегатний підхід до оцінки фінансової стійкості торговельних підприємств [Електронний ресурс] / С. М. Гайдар // Економічний аналіз : зб. наук. пр. каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту. – Тернопіль : Екон. думка. – Вип. 3 (19). – 372 с. – 2008. – Режим доступу : <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/263>
3. Ткаченко І. П. Оцінка фінансової стійкості підприємства та напрями її забезпечення [Електронний ресурс] / І. П. Ткаченко, І. А. Чувачалова, О. А. Чувачалов // Ефективна економіка : електронне наук.-фах. вид. – № 3. – 2012. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=988>
4. Сухарев П. М. Основні аспекти оцінки фінансової стійкості підприємств торгівлі [Електронний ресурс] / П. М. Сухарев, Т. С. Земелева. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/9_DN_2010/Economics/61798.doc.htm
5. Вознюк А. О. Фінансова стійкість та її значення для економічного розвитку і безпеки підприємства [Електронний ресурс] / А. О. Вознюк // Економічні науки. – Серія : Облік і фінанси. – Вип. 9(1). – С. 164–169. – 2012. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9\(1\)_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9(1)_25)
6. Вознюк А. О. Оцінка фінансового стану як необхідна складова його економічного розвитку / А. О. Вознюк // Інноваційна економіка : всеукр. наук.-виробн. журн. – № 11. – 2012. – 101–105.
7. Державна служба статистики України. Діяльність підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Стефанишин Оксана. Финансовая устойчивость предприятий сферы торговли как предпосылка их развития: выводы для финансового обеспечения. В статье, исходя из обобщенных методических основ оценки финансовой устойчивости предприятий сферы торговли проведен анализ состояния и динамики финансовой устойчивости, базируясь на предположении, что финансовая устойчивость хозяйствующих субъектов во многом предопределяет возможность и успех их развития. Отрицательные значения показателей собственного капитала и

собственного оборотного капитала являются признаками кризисного финансового состояния предприятий торговой сферы. Дальнейший расчет и анализ значений основных коэффициентов финансовой устойчивости сферы торговли показал, что они на протяжении всего периода исследования находятся значительно ниже экономически целесообразного уровня. На основе рассчитанных данных доказано об неудовлетворительной финансовой устойчивости отрасли, деформации ее финансово-экономической системы, недостаточности финансового обеспечения.

Ключевые слова: развитие торговли, финансовая устойчивость, финансовое обеспечение, собственный капитал, собственный оборотный капитал.

Stefanyshyn Oksana. Financial Stability of Trade Sphere Companies as a Precondition to Their Development: Conclusions for Financial Support. Considering the generalized methodological basis for evaluation of trade sphere companies' financial stability, the article contains the analysis of financial stability current status and dynamics, being based on the assumption that financial stability of business entities is a dominant factor in determining possibilities for their development and success. Negative indication values of the owner capital and own working capital reflect critical financial status of trade sphere companies. Further calculations and analysis of the indications of trade sphere financial stability showed that during the whole period of the research they were considerably below the economically viable level. Based on the calculated data, we could prove financial stability of the sphere to be insufficient, as well as witness deformation of its financial-economic system and lack of financial support.

Key words: development of trade, financial stability, financial security, equity, own working capital.

УДК 336. 14

Микола Карлін – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та оподаткування Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Децентралізація управління місцевими фінансами в розвинутих федеративних та унітарних країнах: досвід для України

У статті проаналізовано досвід децентралізації управління місцевими фінансами в сучасних умовах у таких країнах, як США, Канада, Німеччина, Франція, Велика Британія. На основі вивчення цього досвіду обґрунтовано потребу розширення фінансових повноважень як укрупнених територіальних громад, так і регіонів України.

Ключові слова: суспільні фінанси, місцеві фінанси, місцеві податки й збори, США, Канада, Німеччина, Франція, Велика Британія, Україна.

Постановка наукової проблеми та її значення. Необхідність виконання Україною Мінських угод, на чому наполягають насамперед США, Німеччина, Франція, а також країни ЄС, зумовлює вивчення особливостей функціонування регіональних і місцевих фінансів у цих державах. Це дасть змогу врахувати досвід цих країн при розширенні повноважень не лише окупованих незаконними формуваннями окремих районів Донецької й Луганської областей, що вимагається за Мінськими угодами, а й надати подібні права всім регіонам України. Тільки в цьому випадку Верховна Рада України зможе прийняти відповідні зміни до Конституції нашої країни.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Протягом кількох останніх років усе більше українських учених досліджують потребу та проблеми розширення фінансових повноважень територіальних громад в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду. Серед них можна виділити праці В. Вишневецького, Г. Возняк, Б. Данилишина, О. Десятнюк, Ю. Іванова, Т. Єфіменко, Т. Калінеску, О. Кириленко, В. Кравченко, А. Крисоватого, І. Луніної, В. Пилипіва, А. Соколовської, І. Сторонянської, С. Юрія й ін. Водночас у них незначну увагу приділено питанню розширення фінансових повноважень регіонів України, що пояснюється орієнтацією влади нашої країни на проведення адміністративно-територіальної реформи за польським зразком. А в цій країні, як відомо, на перше місце поставлено питання про максимальне розширення фінансових прав гмін.

Формулювання мети та завдань статті. Оскільки Польща не входить до Нормандської групи, то важливо зрозуміти базові підходи до засад побудови функціонування суспільних фінансів у цілому та місцевих фінансів таких учасників названої групи, як Німеччина й Франція, а також Великої Британії, у